

NAM ry:n lausunto lapsen erityistä suojelua koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Neurokirjon Ammattilaiset NAM ry katsoo, että esitysluonnos on kokonaisuutena oikeansuuntainen, mutta edellyttää merkittäviä täsmennyksiä erityisesti ammattilaisten roolin, osaamisen ja työedellytysten osalta. Uudistus vahvistaa varhaista tukea, selkeyttää palvelujärjestelmää ja siirtää painopistettä perustasolle, mutta muuttaa samalla olennaisesti ammattilaisten työnkuvaa ja vastuuta.

Ammattilaisen roolin muutos

Esityksen keskeinen vaikutus kohdistuu ammattilaisten rooliin. Lastensuojelun tehtäviä siirtyy aiempaa enemmän perustason sosiaalihuoltoon, mikä tarkoittaa käytännössä ammattilaisten vastuun laajenemista tuen tarpeen varhaisessa tunnistamisessa ja palveluiden koordinoinnissa. Tämä lisää erityisesti sosiaaliohjaajien, sosiaalityöntekijöiden ja muiden lapsiperhepalveluiden ammattilaisten vastuuta kokonaisvaltaisesta palvelutarpeen arvioinnista.

Samanaikaisesti lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä kevennetään ja asiakasmitoitusta joustavoitetaan. Muutokset voivat tukea työn organisointia, mutta sisältävät merkittävän riskin vastuun hajautumisesta ja kokonaiskoordinaation heikkenemisestä. Erityisesti neurokirjon lasten kohdalla tarvitaan selkeästi määritelty vastuuhenkilö turvaamaan palveluiden jatkuvuus.

Lisäksi viranhaltijoiden päätösvalta lisääntyy, mikä korostaa ammattilaisten oikeudellista vastuuta ja edellyttää selkeitä toimintakäytäntöjä oikeusturvan varmistamiseksi.

Osaamisvaatimusten kasvu

Uudistus lisää merkittävästi ammattilaisten osaamisvaatimuksia. Varhaisen tuen vahvistaminen, moniammatillinen työskentely ja palvelujen integraatio edellyttävät vahvaa ymmärrystä lasten kehityksestä, perheiden tilanteista ja palvelujärjestelmästä.

Neurokirjon lasten kohdalla tämä tarkoittaa erityisosaamista neurokehityksellisistä häiriöistä, kommunikoinnista ja arjenhallinnan tukemisesta. Esityksessä tätä osaamistarvetta ei tunnisteta riittävästi eikä siihen esitetä konkreettisia keinoja. Ilman systemaattista osaamisen vahvistamista on riski, etteivät uudistuksen tavoitteet toteudu käytännössä.

Työn kuormittavuus ja resurssit

Esitykseen sisältyvät muutokset lisäävät ammattilaisten työn kuormittavuutta.

Asiakasmitoituksen joustavoittaminen, tehtävien hajautuminen ja lisääntynyt päätösvalta voivat heikentää mahdollisuuksia perehtyä yksittäisten lasten tilanteeseen riittävästi.

Neurokirjon lasten tukeminen edellyttää aikaa, jatkuvuutta ja yksilöllistä työskentelyä. Mikäli resurssit eivät vastaa työn vaativuutta, riskinä on tuen pinnallistuminen ja ongelmien kärjistyminen.

Moniammatillinen yhteistyö

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa moniammatillista yhteistyötä, mutta sen käytännön toteutus jää epäselväksi. On välttämätöntä, että yhteistyölle määritellään selkeät toimintamallit, vastuut ja riittävät resurssit. Neurokirjon lasten palvelut edellyttävät toimivaa yhteistyötä sosiaalihuollon, terveydenhuollon, opetuksen ja kuntoutuksen välillä. Ilman tätä palvelut pirstaloituvat ja niiden vaikuttavuus heikkenee.

Valvonta ja rajoitustoimenpiteet

Sijoituspaikkojen valvonnan täsmentäminen ja rajoitustoimenpiteiden sääntelyn tarkentaminen ovat kannatettavia. Ammattilaisten rooli näissä tilanteissa on keskeinen, ja se edellyttää vahvaa eettistä osaamista, lapsen oikeuksien tuntemusta sekä kykyä arvioida tilanteita yksilöllisesti.

Neurokirjon lasten kohdalla korostuu tarve tunnistaa käyttäytymisen taustalla olevat syyt, jotta rajoitustoimenpiteitä ei käytetä tilanteissa, joissa tarvittaisiin ensisijaisesti yksilöllistä tukea.

Jälkihuolto ja siirtymävaiheet

Jälkihuollon selkiyttäminen on myönteinen kehityssuunta, mutta ammattilaisten näkökulmasta keskeistä on varmistaa tuen jatkuvuus erityisesti siirtymävaiheissa. Neurokirjon nuoret tarvitsevat usein pitkäkestoista ja konkreettista tukea arjenhallintaan, eikä tämä toteudu ilman riittäviä resursseja ja osaamista.

Johtopäätökset

NAM ry katsoo, että uudistus muuttaa ammattilaisen roolia merkittävästi kohti laaja-alaisempaa, varhaisempaa ja vastuullisempaa työskentelyä. Tämä on lähtökohtaisesti myönteinen kehityssuunta, mutta sen onnistuminen edellyttää, että ammattilaisten työn edellytykset turvataan.

Uudistuksen tavoitteet eivät toteudu ilman riittäviä resursseja, selkeää vastuunjakoja, vahvaa moniammatillista yhteistyötä sekä systemaattista osaamisen kehittämistä. Erityisesti neurokirjon lasten ja nuorten tarpeiden huomioiminen edellyttää, että ammattilaisilla on käytössään riittävä osaaminen, aika ja tuki toteuttaa työtään laadukkaasti.

NAM ry korostaa, että lainsäädännön vaikutukset konkretisoituvat arjen työssä. Siksi ammattilaisen rooli, työn sisältö ja osaamisvaatimukset tulee huomioida uudistuksessa keskeisenä onnistumisen edellytyksenä.